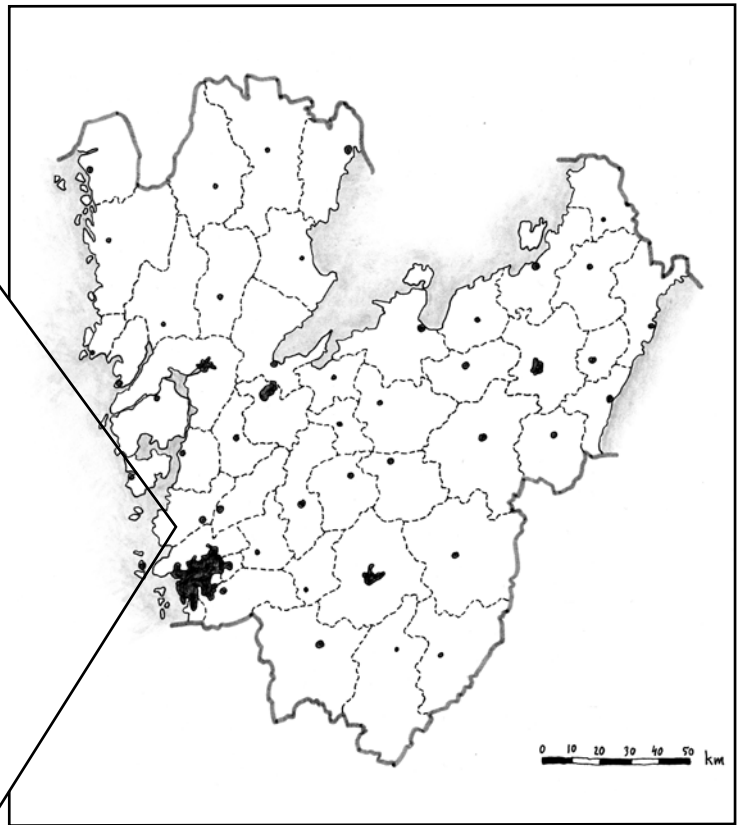

Kärna 4:1 m. fl. Torsby socken, Kungälv kommun
Särskild utredning

Magnus von der Luft

Kärna 4:1 m. fl.
Torsby socken, Kungälv's kommun
Särskild utredning

Magnus von der Luft

Kärna 4:1 m. fl., Torsby socken, Kungälv kommun
Särskild utredning

Kulturhistoriska rapporter 110
© Rio Kulturkooperativ 2011

Fastighet: Kärna 4:1 m. fl., Torsby socken, Kungälv kommun, Västra Götalands län
Länsstyrelsebeslut dnr: 431-15230-2010
Belägenhet i SWEREF 99 TM: Norr 6416560 m, Öst 310120 m
Höjd över havet: 20-50 meter
Beställare: Kungälv kommun
Projektnummer: 1079
Projektansvarig: Anna Gustavsson/Petra Rudd
Fältansvarig: Magnus von der Luft
Övrig personal: Tom Wennberg
För personalens meriter hänvisas till Rio Kulturkooperativs hemsida.
Fältarbetstid: 2010-11-08 – 2010-11-10
Undersökningsområdets storlek: 133 000 m²

Arkiv: Rio Kulturkooperativ

Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen.

Omslagsbild: Dösen Torsby 116. I bakgrunden ses det i utredningsområdet centralt belägna åkerpartiet. Vy mot söder.

Orienteringskarta: Framställd av Rio Kulturkooperativ med data från Map Maker, FMIS samt Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Topografisk grundkarta samt plankarta: Tillhandahållen av beställaren.

Övriga kartor och situationsplaner: Framställda av Rio Kulturkooperativ.

Redigering och layout: Optimal Press

Tryck: Nordbloms Trycksaker AB, Hamburgsund

ISSN 1652-1897

Sökord: Torsby socken, Kärna, boplats, fyndplats, husgrund

Rio Kulturkooperativ
Ekelidsvägen 5
457 40 FJÄLLBACKA
www.riokultur.se
rio@riokultur.se

Innehåll

<i>Sammanfattning</i>	5
<i>Syfte</i>	7
<i>Metod</i>	7
<i>Utredningsområdet</i>	7
<i>Tidigare undersökningar</i>	7
<i>Utredningsresultat</i>	7
<i>Tolkning</i>	9
<i>Antikvarisk bedömning</i>	9
<i>Källor</i>	9
<i>Bilagor</i>	10
<i>1. Schaktbeskrivning med fynd</i>	

Kärna 4:1 m. fl.

Torsby socken, Kungälv kommun

Särskild utredning

Sammanfattning

Rio Kulturkooperativ genomförde under november 2010 en särskild utredning inom fastigheterna Kärna 4:1 m. fl., Torsby socken, Kungälv kommun. Utredningen föranleddes av detaljplanearbete för bostäder inom nämnda fastigheter.

Utredningsområdet är beläget i Torsby socken, Kungälv kommun. Området ligger i en dalgång med högre bergspartier i norr och söder och genom dalgången rinner en mindre bäck i östvästlig riktning. I de västligaste delarna återfinns ett område med tät granskog och i de östligaste delarna öppen åkermark. Norr och söder om detta öppnare område är ett mindre antal hus belägna längs bergskanterna.

Inga arkeologiska undersökningar har genomförts inom utredningsområdet, dock återfinns en dös (Torsby 116) inom detsamma. I utredningsområdets direkta närhet finns även en stensättning (Torsby 117).

Inledningsvis inventerades området till fots i syfte att söka eventuella gravar eller andra kulturhistoriska lämningar, samt att identifiera potentiella boplatsslägen. Vid denna inventering

registrerades en historisk husgrund centralt i området (Torsby 395). I samband med inventeringen grävdes även sex provgropar för hand, i lägen som bedömdes som svåråtkomliga med grävmaskin.

Därefter upptogs 25 schakt med grävmaskin. Inga anläggningar påträffades i grävningarna, men slagen flinta påträffades i två av schakten. Flintmaterialet bestod av ett avslag med retusch, två avslag och sex bitar övrigt slagen flinta i S11 samt två avslag i S12. De båda fyndförande schakten är belägna norr respektive söder om ett bergsimpediment i mitten av utredningsområdet och anses inte ha något direkt samband med varandra. Fynden har föranlett registreringen av en boplat (Torsby 397) och en fyndplats för slagen flinta (Torsby 396).

Torsby 397 utgör fast fornlämning och Torsby 395 och 396 har registrerats som övriga kulturhistoriska lämningar. För Torsby 397 krävs ytterligare antikvariska åtgärder, i det fall byggnationsplanerna kvarstår i anslutning till fornlämningen.

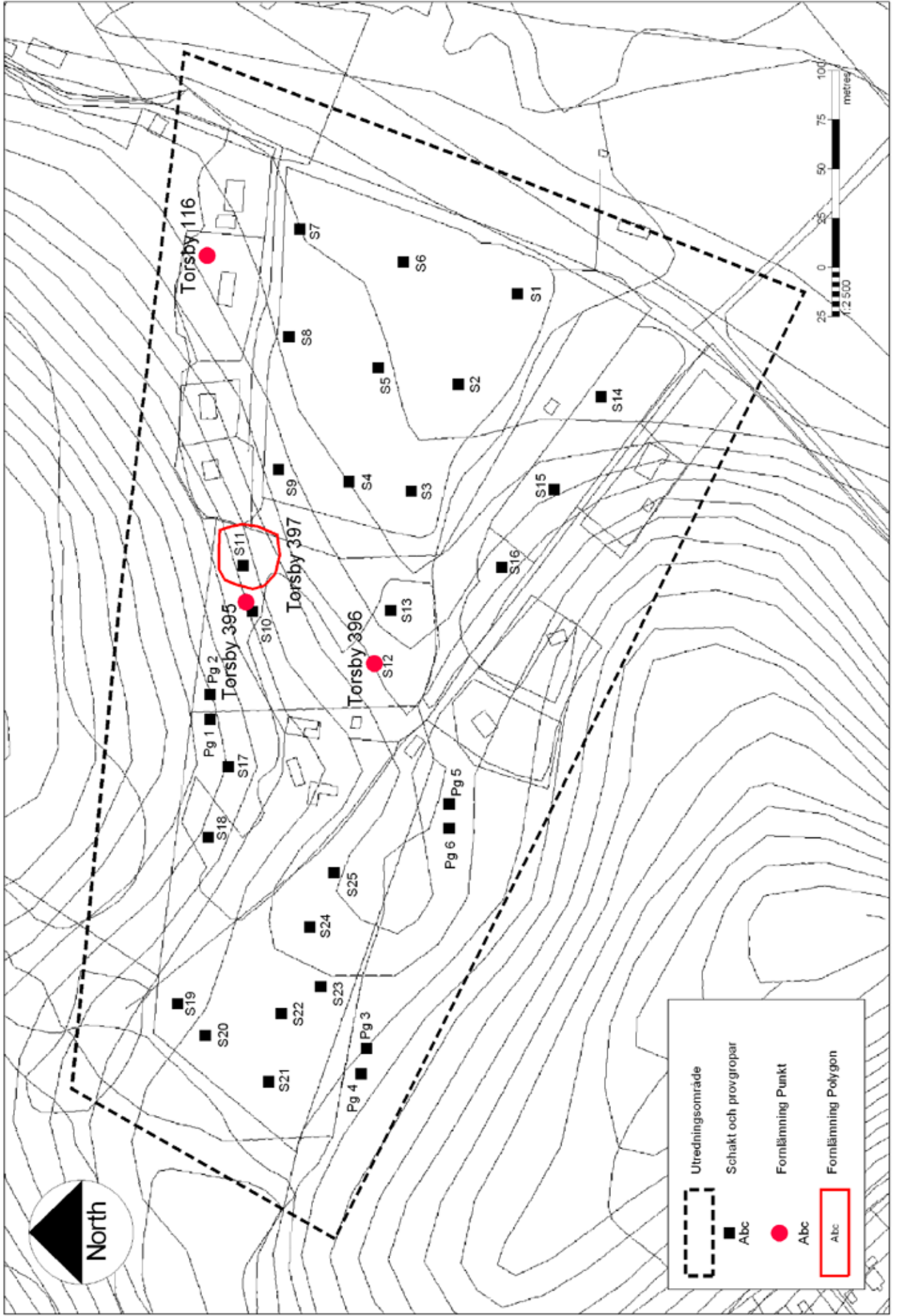

Illustration 2. Karta över undersökningsområdet med fornlämningsar, provgropar och schakt markerade. Skala 1:2500.

Syfte

Den särskilda utredningen syftade till att klargöra huruvida tidigare okända fornlämningar återfanns inom planområdet. Lämningarnas fornlämningsstatus skulle även bedömas.

Metod

Inledningsvis inventerades området till fots. Därefter upptogs sex provgropar för hand, i storleken 0,5 x 0,5 meter, i lägen som bedömdes som svåråtkomliga med grävmaskin. Därefter upptogs 25 schakt med grävmaskin. Fynd insamlades utifrån iakttagen lagerföljd och kontext. Flintmaterialet sorterades med stöd av Sorteringsschema för flinta, *Andersson et al. 1978*, för att därefter återdeponeras i respektive grävenhet. Provgropar och övriga iakttagelser mättes in med DGPS och värdena har efterberäknats för att uppnå en större exakthet. Inga prover för vedartsbestämning och datering har insamlats i samband med den särskilda utredningen.

Utredningsområdet

Utredningsområdet är beläget i öster om samhället Kärna i Torsby socken, Kungälvskommun, *ill. 1*. Området ligger i en dalgång

med högre bergspartier i norr och söder och genom dalgången rinner en mindre bäck i östvästlig riktning. I de västligaste delarna återfinns ett område med tät granskog och i de östligaste delarna återfinns öppen åkermark. Norr och söder om detta öppnare område är ett mindre antal hus belägna längs bergskanterna.

Höjdpartierna i området utgör potentiella gravlägen och delar av dalgången kan utgöra möjliga boplatslägen. Utredningsområdet är beläget mellan 20-50 meter över havet.

Inom utredningsområdet återfinns en dös (Torsby 116) och i utredningsområdets direkta närhet finns även en stensättning (Torsby 117), *Riksantikvarieämbetet 2011*.

Tidigare undersökningar

Inom utredningsområdet har inga tidigare arkeologiska undersökningar genomförts.

Utredningsresultat

Vid den inledande inventeringen registrerades en historisk husgrund centralt i området (Torsby 395), *ill. 2 och 3 samt bilaga 1*.

Husgrunden är 5,2 meter bred och 13,5 meter lång och belägen på en terrasskant direkt

Illustration 3. Husgrunden Torsby 395. Den södra kortändan av byggnaden i bildens framkant. Tom Wennberg står innanför husgrundens begränsning i den norra ändan.

Illustration 4. Boplatsen Torsby 397. Bilden visar dalgången där boplatsen påträffades. Vy mot öster.

söder om en bergsbrant. Väster om lämningen återfinns en plan yta, åt öster en sluttande dalgång. Husgrunden består av grundmurar som är uppbyggda av större block med rak sida utåt. Husgrunden förefaller rumsindeldad eller kan bestå av två huskroppar. I norra delen är muren bevarad i flera skikt och i södra delen ett möjligt spisoröse. På den plana ytan i väster återfinns en möjlig brunn samt möjligen fler strukturer. Byggnaden har inte kunnat återfinnas i äldre kartmaterial. Vid Laga skifte 1840 utgörs marken där husgrunden ligger av hagmark och i det ekonomiska kartbladet från 1934 återfinns inga indikationer på byggnader eller något särskilt användningsområde för ytan, *Lantmäterimyndigheternas arkiv 1840, Rikets allmänna kartverks arkiv 1934*.

I samband med inventeringen grävdes även sex provgropar för hand (Pg 1-Pg 6), i lägen som bedömdes som svåråtkomliga med grävmaskin. Därefter upptogs 25 schakt med grävmaskin (S1-S25). Inga anläggningar påträffades i grävenheterna, men slagen flinta påträffades i två av schakten. Flintmaterialet bestod av ett avslag med retusch, två avslag och sex bitar övrigt slagen flinta i S11 samt två avslag i S12. De båda fyndförande schakten är belägna

norr respektive söder om ett bergsimpediment i mitten av utredningsområdet och anses inte ha något direkt samband med varandra. Fynden har föranlett registreringen av en boplats i anslutning till S11 (Torsby 397) och en fyndplats för slagen flinta vid S12 (Torsby 396), *ill. 2 och 4 samt bilaga 1*.

Boplatsen Torsby 397 är belägen i en dalgång norr om ett bergsimpediment i mitten av utredningsområdet. Fyndmaterialet påträffades i en humös sandig silt under ett tunt lager förna. Boplatsen är belägen cirka 31 meter över havet och omfattar en yta om cirka 30 x 30 meter. Boplatsen har avgränsats utifrån den omgivande topografin.

Fyndplatsen Torsby 396 är belägen cirka 24 meter över havet, i en svag sluttning ned mot den bäck som rinner genom utredningsområdet. Fynden framkom i övergången mellan matjorden och en underliggande gråbrun silt.

Fynd

Under utredningen påträffades ett fyndmaterial bestående av ett avslag med retusch, fyra avslag och sex bitar övrigt slagen flinta. Fyndmaterialet kan inte närmare datera lämningarna. Fyndmaterialet har sorterats med stöd av

Sorteringsschema för flinta, *Andersson et al. 1978*. Efter sortering återdeponerades fyndmaterialet i respektive grävenhet.

Analysresultat

Inga analyser har genomförts i samband med den arkeologiska utredningen.

Tolkning

Fyndmaterialet som påträffades inom boplat- sen Torsby 397 och fyndplatsen Torsby 396 är anonymt till sin karaktär och medger ingen närmare datering. Den slagna flintan påträffa- des 31 respektive 24 meter över havet vilket innebär att fynden kan härröra från i stort sett hela den förhistoriska perioden, från mesoliti- kum till järnålder.

Husgrunden Torsby 395 har inte kunnat återfinnas i äldre kartmaterial och det är där-

för osäkert vilken funktion byggnaden har haft och från vilken tid den härstammar. Då den inte har kunnat beläggas i kartmaterial har husgrunden registrerats som en övrig kultur- historisk lämning.

Antikvarisk bedömning

Torsby 397 utgör fast fornlämning och Torsby 395 och 396 har registrerats som övriga kul- turhistoriska lämningar. För Torsby 397 krävs ytterligare antikvariska åtgärder, i det fall bygg- nationsplanerna kvarstår i anslutning till forn- lämningen.

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. i Lag om kulturminnen mm (KML) och genom miljöbalkens (MB) generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturläm- ningar och kulturmiljöer. Ansökan om ingrepp i lämningar lämnas till länsstyrelsen.

Källor

Litteratur

Andersson, Stina; Rex Svensson, Karin: 1978 Sorteringsschema för flinta. *Fyndrapporter 1978*. Göteborgs Arkeologiska Museum
Wigforss, Johan

Digitala källor

Riksantikvarieämbetet 2011 www.fmis.raa.se
Lantmäterimyndigheternas arkiv 1840 Laga skifte 14-TRB-110
Rikets allmänna kartverks arkiv 1934 Ekonomiska kartan Hålda J131-22SV

Bilaga 1. Schaktbeskrivning med fynd

Storleken på provgropar och schakt anges i meter och djupmått i centimeter.

Pg 1 (0,5 x 0,5 m)

0-20 Förna

20- Berg

Inga fynd

Pg 2 (0,5 x 0,5 m)

0-20 Förna

20-55 Humöst brunt grus

55- Berg

Inga fynd

Pg 3 (0,5 x 0,5 m)

0-25 Förna

25-65 Brun, lätt humös grusig sand

65-80 Ljusbrun sand

Inga fynd

Pg 4 (0,5 x 0,5 m)

0-20 Förna

20-40 Brun sand

40-62 Brun grusig sand

Inga fynd

Pg 5 (0,5 x 0,5 m)

0-5 Förna

5-22 Grå podsol

22-50 Gulbrun silt

Inga fynd

Pg 6 (0,5 x 0,5 m)

0-3 Förna

3-20 Grå podsol

20-40 Gulbrun silt

Inga fynd

S1 (2,8 x 6,9 m)

0-20 Matjord

20-80 Siltig lera

Inga fynd

S2 (2,8 x 7,1 m)

0-20 Matjord

20-30 Siltig lera

Inga fynd

S3 (2,8 x 7,0 m)

0-22 Matjord

22-30 Siltig lera

Inga fynd

S4 (2,8 x 7,2 m)

0-20 Matjord

20-25 Siltig lera

Inga fynd

S5 (2,7 x 7,0 m)

0-20 Matjord

20-30 Siltig lera

Inga fynd

S6 (2,8 x 7,5 m)

0-25 Matjord

25-35 Stenig siltig lera

Fynd: Naturliga flintknutor i övergången mellan L1 och L2

S7 (2,8 x 7,1 m)

0-20 Matjord

20-25 Siltig lera

Inga fynd

S8 (2,9 x 7,0 m)

0-25 Matjord

25-32 Siltig lera

Inga fynd

S9 (2,8 x 7,2 m)

0-25 Matjord

25-30 Siltig lera

Inga fynd

S10 (1,6 x 2,5 m)

0-20 Förna/humus

20-90 Ljusbrun silt

Inga fynd

S11 (1,6 x 2,8 m)

0-5 Förna

5-30 Humös sandig silt

30-80 Ljusbrun silt
Fynd: Flinta i L2. 1 avslag med retusch, 2 avslag (varav 1 svallat), 6 bitar övrigt slagen flinta (varav 1 bränd och 1 svallad)

S12 (2,8 x 3,3 m)

0-30 Matjord
30-40 Gråbrun silt med inslag av sten
Fynd: Flinta i övergången mellan L1 och L2. 2 avslag.

S13 (2,8 x 3,4 m)

0-30 Matjord
30-40 Gråbrun silt
Inga fynd

S14 (2,8 x 6,5 m)

0-30 Matjord
30-40 Gulbrun lera
Inga fynd

S15 (2,8 x 7,0 m)

0-30 Matjord
30-40 Gulbrun lera
Inga fynd

S16 (2,8 x 6,8 m)

0-30 Matjord
30-40 Gulbrun lera
Inga fynd

S17 (2,8 x 4,0 m)

0-25 Förna/humus
25-35 Ljusbrun sandig silt
Inga fynd

S18 (2,8 x 4,5 m)

0-22 Förna/humus
22-25 Gul sandig silt
Inga fynd

S19 (2,4 x 4,0 m)

0-25 Förna/humus
25-30 Gråbrun silt
Inga fynd

S20 (2,5 x 4,0 m)

0-25 Förna/humus
25-30 Gråbrun sandig silt
Inga fynd

S21 (1,6 x 4,0 m)

0-20 Förna/humus
20-25 Gråbrun sandig silt
Inga fynd

S22 (1,6 x 4,0 m)

0-25 Förna/humus
25-30 Gråbrun sandig silt
Inga fynd

S23 (1,6 x 3,5 m)

0-30 Förna/humus
30-40 Gråbrun sandig silt
Inga fynd

S24 (1,6 x 4,0 m)

0-20 Förna/humus
20-30 Gråbrun sandig silt
Inga fynd

S25 (1,6 x 4,0 m)

0-35 Förna/humus
35-40 Gråbrun sandig silt
Inga fynd

Husgrund

5,2 x 13,5 m (N-S)
Byggt vinkelrätt ut från berget. På kant av terrass. Väster om lämningen återfinns en plan yta, åt öster sluttande dalgång. Husgrunden består av grundmurar. Grundmurarna är uppbyggda av större block med rak sida utåt. Husgrunden förefaller rumsindelad eller kan bestå av två huskroppar. Möjligt spisarösa i husgrundens södra del. I norra delen är muren bevarad i flera skikt. På den plana ytan i väster återfinns en möjlig brunn. Möjligen fler strukturer i den västra delen.

